

Irlannin eläkejärjestelmä

Irlannin eläkejärjestelmä

Päivitetty: Helmikuu 2012

Lisätietoja:

Hannu Ramberg

puh. 029 4112325

e-mail: hannu.ramberg@etk.fi

kv-tiimi: Antti Mielonen, Hannu Ramberg, Mika Vidlund

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 029 41120 • Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 029 41120 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 29 41120, Fax +358 9 148 1172

Version n:o	Pvm	Tekijä	Selite
V.01	14.2.2012	HKR	Alkuperäinen

Irlannin eläkejärjestelmä

Eläkejärjestelmän rakenne

Irlannissa on työntekijöiden ja yrittäjien ansiotyöhön perustuva yleinen sosiaaliturvajärjestelmä (*Pay-Related Social Insurance System, PRSI*). Sen yhtenä osana on lakisääteinen ansioeläkejärjestelmä. Eläkejärjestelmän eläkkeet ovat tasaeläkkeitä.

Lakisääteisen PRSI-eläkejärjestelmän lisäksi on yleistä, että työntekijä kuuluu jonkin lisäeläkejärjestelyn piiriin. Täydentäviä lisäeläkejärjestelmiä tuetaan aktiivisesti tasaeläkejärjestelmän melko alhaiseksi jäävän korvaustason parantamiseksi.

PRSI-järjestelmän ulkopuolelle jääneille Irlannissa asuville henkilöille maksetaan muiden tulojen kanssa yhteen sovitettuja tulo- ja tarveharkintaisia eläkkeitä ja muita etuuksia.

Eläkkeensaajien elintaso tuetaan useilla lakisääteisillä lisillä ja avustuksilla. Näitä ovat muun muassa lapsikorotus, yksineläjän lisä, saaristolaislisä ja lämmityslisä.

Hallinto

Perusjärjestelmän laitokset:

Lakisääteiset eläkkeet (*State Pension Contributory*) kuuluvat Sosiaaliturva-asiaain ministeriön (*Department of Social Protection*) Sosiaalihuolto-osastolle. Toimeenpanoa varten sillä on alue ja sivutoimistoja.

Lakisääteisten eläkkeiden ja julkishallinnon palveluksessa olevien lisäeläkkeiden rahastoa (*The National Pensions Reserve Fund, NPRF*) hoitaa *The National Treasury Management Agency*. Rahaston toimintaa valvoo ja johtaa *The National Pensions Reserve Fund Commission*.

Kansalaisten tiedotuslautakunta (*Citizens Information Board*) tarjoaa tietoa, neuvoja ja asianajan palveluita sosiaalipalveluihin liittyvissä asioissa. Oman kotisivunsa rinnalla se ylläpitää erillistä julkishallinnon verkkopalvelua tiedonjakoa ja neuvontaa varten. Palvelut ovat saatavilla myös puhelimitse ja yli kymmenellä paikkakunnalla toimistopalveluna.

Eläkeasiamies (*Pensions Ombudsman*) on puolueeton lisäeläkkeitä koskevien kiistojen sovittelija, joka tutkii valituksia tappiollisista heikosti hoidetuista sijoituksista ja käsittelee soveltamiskysymyksiä. Toimialueena ovat ryhmälisäeläkkeet (*Occupational Pensions*), yksityiseen eläkesäästämiseen perustuvat säästötilijärjestelmät (*Personal Retirement Savings Accounts, PRSA*) ja yksilölliset eläkejärjestelyt (*Retirement annuity Contract, RAC*).

Eläkelautakunta (*Pensions Board*) lakisääteinen toimielin, jonka tehtäviin kuuluvat ryhmä- ja yksityisten lisäeläkejärjestelyiden kehittämis-, ohjaus- ja valvonta-asiat sekä toimiminen asiantuntijaelimenä. Se hyväksyy rahastojen hoitajat ja pitää niistä rekisteriä sekä antaa sitovia rahastonhoito-ohjeita (*Trustee Handbook*).

Ryhmälisäeläkkeet on tavallisesti järjestetty valtuutetun asiamiehen (*trustee*) valvonnassa ja johdolla toimivina rahastoina (*Trust*). Valtuutettu asiamies voi olla yksityinen henkilö tai yhteisö. Hallinnolliset tehtävät voivat olla ulkoistettuja. Rahaston hoidossa on noudatettava niitä koskevaa lakia (*Trust Law*) ja tarkoitukseen laadittua ohjetta (*Trustee Handbook*) sekä eläkelakia (*Pensions Act*). Rahasto tulee eläkelain piiriin, kun se täyttää verolain ehdot (*Revenue Approval*).

Lakisääteisiä eläkepäätöksiä koskevana muutoksenhakuelimenä on "The Social Welfare Appeals Office"

Toiminnan avoimuuteen kiinnitetään runsaasti huomiota. Vakuutetulla on lakisääteinen oikeus saada itseään koskevat tiedot ja päätösten perusteet.

Rahoitus

Lakisääteinen eläkejärjestelmä toimii jakojärjestelmänä, johon varat tulevat työnantajien ja työntekijöiden maksamina vakuutusmaksuista, verovaroista ja muista valtion saamista maksuista. Tulevan voimakkaan väestörakenteen muutoksesta seuraavan eläkemenojen kasvun varalta on perustettu puskurirahasto (*The National Pensions Reserve Fund, NPRF*).

Puskurirahasto

Puskurirahasto (*NPRF*) aloitti toimintansa vuonna 2001. Irlannin valtiokonttori rahoitti siihen vuosittain 1 prosentin bruttokansantuotteesta. Rahastoa kartutettiin jo ennen sen virallista syntyä valtio-omisteisen Telecom Éireanin myyntituloista. Alkuperäisen suunnitelman mukaan valtion tuli kartuttaa rahastoa 1 prosentilla BKT:sta ja rahastoa oli tarkoitus purkaa vuodesta 2025 alkaen ainakin vuoteen 2055 saakka. Rahaston koko oli vuoden 2011 lopussa 14,5 Mrd. euroa. Varat on alkuperäisen suunnitelman mukaan sijoitettava tuottoja ja riskejä optimoiden.

Irlannin rahoitusjärjestelmän kriisin seurauksena rahastoa alettiin ohjata valtion talouden tasapainottamistarpeiden mukaan ja rahoitusjärjestelmän pääomittamisen vahvistamiseksi. Lain nojalla valtiovarainministeri voi määrätä rahaston sijoittamaan "yleisen hyödyn nimissä" ministeriön haluamiin arvopapereihin konsultoituaan sitä ennen Irlannin Keskuspankkia (*Central Bank of Ireland*) ja sen yhteydessä toimivaa rahoitusvalvontaelintä (*Financial Regulator*). Lisäksi vuoden 2010 rahalaitosten tasapainottamista koskevan lain (*Credit Institutions (Stabilization) Act, CISA*) nojalla ministeri voi muun muassa päättää NPRF:n valtiokonttorilta (*Exchequer*) saaman 1 prosentin maksun alentamisesta tai lopettamisesta vuosille 2012 ja 2013 sekä määrätä rahaston tarvittaessa rahoittamaan Irlannin valtiokonttoria.

Rahasto on nyt jaettu sijoituskomission ohjaamaan vapaaseen sijoitussalkkuun (*Discretionary Portofolio*) ja valtiovarainministeriön määräysvallan alaiseen (*Directed Portofolio*). Sijoitukset ovat julkista tietoa.

Palkkaperusteinen sosiaaliturvamaksu

Eläkkeet rahoitetaan osana palkkaperusteista sosiaalivakuutusmaksua (PRSI). Maksun maksavat työnantajat, työntekijät ja yrittäjät erisuuruisin osuuksin. Maksu maksetaan sosiaalivakuutusrahastoon (*The Social Insurance Fund*). Maksupohjaa saatetaan laajentaa koskemaan vuokratuloja ja osinkoja.

Sosiaalivakuutusrahasto muodostuu käyttövaroista ja sijoitusvaroista. Eläkkeet maksetaan ensisijaisesti käyttövaroista ja niiden loppuessa puskurina olevista sijoitusvaroista ja viime kädessä valtion budjetista. Vuonna 2009 rahaston noin 9 Mrd. euron maksutuloista eläkkeiden osuus oli noin 5,4 Mrd. euroa.

Maksu on jaettu vakuutetun ansiotyöluonteen ja palkan suuruuden mukaan useaan eri luokkaan ja alaluokkaan. Eri luokkiin kuuluvien vakuutettujen etuuksissa voi olla eroja. Maksuluokat ja niiden rakenne vaihtelevat jonkin verran vuosittain. Suurin osa palkansaajista kuuluu maksuluokkaan A. PRSI-maksun perusteena olevalle palkalle ei ole enimmäismäärää.

PRSI- maksun maksuluokat:

A. Teollisuuden, kaupan ja palveluelinkeinojen piirissä olevat alle 66-vuotiaat työntekijät sekä 6.4.1995 alkaen toimeen astuneet viranhaltijat:

- Työnantaja maksaa 38 euron viikkopalkasta alkaen 356 euron palkkaan saakka 4,25 prosenttia – maksu oli 1.7.2011 saakka 8,5 % - ja sitä suuremmasta palkan osasta 10,75 prosenttia. Kuntatyönantaja maksaa tuki-työllistetyistä 0,5 prosenttia.
- Työntekijät on jaoteltu viikkopalkan suuruuden mukaan alaluokkiin 38 e – 352 e, yli 352 e – 356 e, yli 356 e – 500 e ja yli 500 e ansaitseviin. Alimmassa luokassa työntekijälle ei ole määrätty maksua. Muissa alaluokissa työntekijän maksu on 4 prosenttia 127 euron maksuvapaan osan ylittävästä palkasta.

B. Ennen 6.4.1995 palvelukseen astuneet viranhaltijat, lääkärit, hammaslääkärit ja poliisit:

- Työnantaja maksaa 2,01 prosenttia.
- Työntekijät on jaoteltu viikkopalkan mukaisiin alaluokkiin, joista alin luokka on korkeintaan 352 euroa viikossa ansaitsevien maksuvapaa luokka. Seuraava luokka on yli 352 e – 500 e ja sitä seuraava yli 500 e ansaitsevat. Näissä luokissa työntekijän maksu on 0,9 prosenttia 26 euroa ylittävästä viikkopalkan osasta ja 4 prosenttia 1 443 euroa ylittävästä viikkopalkan osasta.

C. Puolustusvoimien palvelukseen ennen 6.4.1995 nimitetyt upseerit ja hoitohenkilöstöön kuuluvat:

- Työnantaja maksaa 1,85 prosenttia ja työntekijä 0,9 prosenttia 26 euroa ylittävstä viikkopalkan osasta ja 4 prosenttia 1 443 euroa ylittävstä viikkopalkan osasta.

D. Muut ennen 6.4.1995 palvelukseen tulleet vakituiset ja eläkeikäiset julkisen alan työntekijät kuin luokkiin B ja C kuuluvat:

- Työnantaja maksaa 2,35 prosenttia ja työntekijä 0,9 prosenttia 26 euroa ylittävstä viikkopalkan osasta 1 443 euron viikkopalkkaan saakka ja 4 prosenttia sen ylittävstä viikkopalkan osasta.

E. Irlannin anglikaanisen kirkon papisto:

- Työnantaja maksaa 6,87 prosenttia ja työntekijä 480 euron viikkopalkasta alkaen 3,33 prosenttia.

H. Puolustusvoimien aliupseerit ja värvätty henkilöstö (*enlisted person*):

- Työnantaja 10,5 prosenttia ja vakuutettu itse 127 euroa ylittävstä viikkoansiesta 3,9 prosenttia.

J: Alle 38 euroa viikossa ansaitsevat työntekijät – vähäinen määrä vakuutettuja:

- Työnantaja maksaa 0,5 prosenttia.

K: Ylin valtiohallinto, muun muassa presidentti, parlamentin ja senaatin jäsenet, tuomarikunta ja eräät Euroopan Parlamentin jäsenet:

- K-luokassa PRSI-maksua maksavat vain vakuutetut itse – 4 prosenttia vuonna 2012.

M: Luokkaan kuuluvat muun muassa alle 16-vuotiaat, ammatillisten eläkkeiden saajat ja alle 100 euroa viikossa ansaitsevat viranhaltijat:

- Maksuvapaa luokka

S: Yrittäjät, maanviljelijät, tietyt yritysjohtajat ja sijoitus- ja vuokratulojen saajat:

- PRSI-maksu on 4 prosenttia.

P: Vapaaehtoinen kalastajakuntien yrittäjäjäsenten maksuluokka:

- S-luokan maksujen lisäksi voidaan 2 500 euroa ylittävstä tulon osasta maksaa vapaaehtoisesti 4% tai vähintään 200 euroa vakuutusmaksua.

Luokissa J ja S on vain muita sosiaaliturvaetuuksia kuin eläkkeitä. Luokkaan K ei kuulu etuuksia ja luokkaan M:kin vain työtapatuormakorvaus joissakin tapauksissa.

Maksuihin perustumattomat (*State Pension Non-Contributory*) eläke- ja muut siihen rinnastettavat etuudet rahoitetaan verovaroista.

PRSI-maksun lisäksi palkasta ja yrittäjätulosta on ollut maksettava vuodesta 2011 alkaen veroluonteista yleistä sosiaaliturvamaksua (Universal Social Charge, USC). Tavanomaisin maksu on porrastettu kumulatiivisen palkan mukaan nousevaksi: 10 036 euron määrään saakka 2 prosenttia, yli menevästä osasta 16 016 euron määrään saakka 4 prosenttia ja sen ylittävstä määrästä 7 prosenttia. Maksu koskee myös yrittäjiä mutta eri säännöin. Valtion tukea saaneiden pankkien maksamiin yli 20 000 euron bonuksiin sovelletaan 45 prosentin erityismaksua.

Eläkejärjestelmät

Työntekijöiden ja yrittäjien eläke määräytyy lakisääteisen maksuihin perustuvan eläkejärjestelmän lisäksi usein ryhmälisäeläkejärjestelystä ja osassa tapauksia vielä yksilöllisestä eläkejärjestelystä.

Perusjärjestelmät

Lakisääteiset eläkkeet myönnetään ansioperusteisesta sosiaaliturvajärjestelmästä (*Pay-Related Social Insurance System – PRSI*). Eläkettä maksetaan vanhuuseläkkeenä, työkyvyttömyyseläkkeenä, leskeneläkkeenä ja lapsesta maksettavana lisänä tai täysorvon lapsen huoltoeläkkeenä. Kuolintapauksen johdosta maksetaan erillinen kuolintapausavustus.

Vanhuuseläkkeen saa 65 vuoden iästä 66 vuoden ikään siirtymävuoden eläkkeenä (*State Pension Transition*) ja 66 vuoden iästä alkaen maksuihin perustuvana vanhuuseläkkeenä (*State Pension Contributory*). Siirtymävuoden peruseläkkeitä (*State Pension Transition*) myönnetään vielä vuoden 2013 loppuun. Eläkemuoto poistuu vuoden 2014 alusta alkaen, jolloin eläkeiäksi tulee 66 vuotta.

Etuudet ja saamisoikeuden määräytyminen PRSI-järjestelmässä

Oikeus maksuihin perustuvaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeeseen on maksuluokissa A, E ja H. Vain perhe-eläkkeeseen on oikeus maksuluokissa B, C ja D. Maksuluokassa S eläke-etuuksina ovat vanhuuseläke ja perhe-eläke. Eläkkeet määräytyvät suurelta osin yhteisin säännöin. Edellä mainituissa luokissa on eläkkeiden lisäksi muita sosiaaliturvaetuuksia.

Vanhuuseläke

Vanhuuseläke myönnetään eläkeiässä. Varhennettua vanhuuseläkettä ei ole.

Eläkeikä

Siirtymäkauden vanhuuseläkkeen saa 65-vuotiaana ja maksuihin perustuvan eläkkeen 66-vuotiaana. Eläkeikä nousee 66 vuoteen vuonna 2014, 67 vuoteen vuodesta 2021 alkaen ja 68 vuoteen vuodesta 2028 alkaen.

Eläkeikä oli vuoteen 1973 saakka 70 vuotta, mistä eläkeikä laskettiin vuosina 1973 – 1977 vaiheittain 66 vuoteen.

Varhaiseläke

Lakisääteisiä varhaiseläkkeitä ei ole. Aikaisempi vähintään 55 vuotta täyttäneille tarkoitettu varhaiseläkejärjestelmä (*Pre-Retirement Allowance*) on lopetettu. Uusien varhaiseläkkeiden myöntäminen päättyi 4.7.2007. Maanviljelijöiden varhaiseläkejärjestelmä (ERS) 55 – 66 ikäisille on toistaiseksi taas suljettu vuonna 2009. Ehtona oli mm. tilan luovuttaminen tai vuokraaminen nuoremmalle viljelijälle.

Eläkkeen määräytyminen

Eläke määräytyy vuotuisten keskimääräisten vakuutusmaksukertojen perusteella. Eläke on palkan koosta riippumaton tasaeläke.

Vakuutusaika

Vakuutusaikaa muodostuu ensisijaisesti ansiotyön perusteella. Aika määräytyy viikoittaisten vakuutusmaksujen lukumäärän perusteella.

Vakuutusaikaa ovat myös palkattomien aikojen perusteella tulevat maksuhyvitykset. Yleisimmin hyvityksen saa työttömyydestä ja sairaudesta. Hyvityksiä saa myös muun muassa työkyvyttömyyseläkkeestä, työkyvyttömyysavustuksesta, tapaturmakorvauksesta, äitiysvapaasta, alle 12 vuotiaan lapsen hoidosta, omaishoidosta, yksinhuoltajan tuesta ja erilaisista ammatillisista koulutuksista.

Vakuutusaikaa voi ostaa lisää vapaaehtoisilla maksuilla.

Täysi eläke

Siirtymävuoden eläkkeen (*State Pension Transition*) saamisen edellytyksinä ovat:

- ansiotyön päättyminen työntekijänä tai yrittäjänä, tai työntekijän ansiot alle 38 euroa viikossa ja yrittäjän alle 5 000 euroa vuodessa
- vakuutusmaksujen maksamisen alkaminen ennen 55 vuoden ikää
- täysimääräisten maksujen maksaminen vähintään 260 kertaa saavutettaessa 65 vuoden ikä viimeistään ennen 6. huhtikuuta 2012
- täysimääräisten maksujen maksaminen vähintään 520 kertaa saavutettaessa 65 vuoden ikä aikaisintaan 6. huhtikuuta 2012, ja näistä korkeintaan 364 maksukertaa viimeistään 6.4.1997 vapaaehtoisten maksujen maksajaksi alkaneen vapaaehtoisten maksukertoja tai korkeintaan 260 maksukertaa 6.4.1997 jälkeen vapaaehtoisten maksujen maksajaksi alkaneen vapaaehtoisten maksukertoja

- keskimäärin vähintään 24 maksukertaa tai hyvitystä vuotta kohden pienimmän eläkkeen saamista varten vuodesta 1953 tai tätä myöhemmin alkaneen työelämän alusta laskien ja täyttä eläkettä varten keskimäärin 48 maksukertaa tai hyvitystä.

Maksuihin perustuvan täyden eläkkeen (*State Pension Contributory*) saamisen edellytyksinä ovat:

- vakuutusmaksujen (PRSI) maksamisen alkaminen ennen 56 vuoden ikää
- täysimääräisten maksujen maksaminen vähintään 260 kertaa saavutettaessa eläkeikä viimeistään 6. huhtikuuta 2012 ja vähintään 520 kertaa saavutettaessa eläkeikä tämän jälkeen
- keskimäärin vähintään 48 vuotuista maksukertaa tai hyvitettyä maksua vuotta kohden vuodesta 1979 alkaen 66 vuoden ikää edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Täysi maksuihin perustuva vanhuuseläke vuonna 2012 on

- alle 80-vuotiaalle 230,30 euroa viikossa
- 80 vuotta täyttäneelle 240,30 euroa viikossa

Vajaa eläke

Kun maksukertojen määrä jää alle täyden maksuihin perustuvan eläkkeen (*Contributory*) saamiseksi edellytetyn 48 maksukerran, eläkettä ei saa täytenä. Eläkkeen määrä muuttuu portaittain maksukertaluokkien mukaan.

Maksukertoja keskimäärin vuodessa	Viikkoeläkkeen määrä
10 – 14	115,20 e
15 – 19	172,70 e
20 – 47	225,80 e
48 ja yli	230,30 e, täysi eläke

Pienimmän vajaan maksuihin perustuvan eläkkeen saa, kun vakuutetulla on vähintään 10 maksettua tai hyvitettyä täysimääräistä maksua keskimäärin vuotta kohden vuodesta 1953 alkaen tai vakuutetun työnteon alkamisesta 66 vuoden ikää edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Julkisen sektorin palveluksessa olevat voivat ostaa vapaaehtoisesti puuttuvia palvelusvuosia (*Notional Service Purchase*) saadakseen täyden eläkkeen.

PRSI-maksujen puuttuessa tai jäädessä alle vaaditun 10 maksukerran maksetaan tuloja varallisuusehtojen täytyessä vakiintuneesti Irlannissa asuvalle 66 vuotta täyttäneelle muista tuloista ja omaisuudesta riippuvaa harkinnanvaraista maksuihin perustumatonta vanhuuseläkettä (*Non-Contributory*). Etuudet ovat tasoltaan lähes maksuihin perustuvien PRSI-eläkkeiden suuruisia.

Vanhuuseläkkeen korotuksia

Eläkkeensaajan täyttäessä 80 vuotta eläkkeeseen tulee automaattisesti 10 euron korotus.

Eläkkeen täydennykseksi maksetaan puolison tuloista riippuva puolisoskorotus (Qualified Adult Allowance, QAA). Korotus on täysimääräinen, kun puolison viikkotulot ovat korkeintaan 100 euroa, ja osittainen, kun tulot ovat tätä suuremmat mutta korkeintaan 300 euroa. Alle 80-vuotiaan eläkkeensaajan täysi korotus on 153,50 euroa viikossa ja tätä vanhemman eläkkeensaajan korotus on 206,30 euroa viikossa. Puolisoskorotus on maksettu 24.9.2007 alkaen myönnettyissä eläkkeissä eläkkeensaajan sijaan suoraan puolisolle

Eläkkeeseen maksetaan myös lapsikorotus alle 18 vuoden ikäisestä tai opiskelevasta alle 22 vuoden ikäisestä lapsesta. Korotus on eläkkeensaajan iästä riippumatta 29,80 euroa viikossa.

Eläkepalkka

Maksuihin perustuva eläke on ansioiden suuruudesta riippumaton tasaeläke.

Eläkkeen vähimmäismäärä

Maksuihin perustuvan vanhuuseläkkeen voi pienimmillään saada keskimäärin 10 vuositaisen maksukerran perusteella. Eläke on silloin 115,20 euroa viikossa. Kokonaise-
läke on kuitenkin tätä suurempi, sillä eläkettä voidaan tällöin myöntää myös maksuihin perustumattomana pro-rata eläkkeenä.

Elinaikakerroin

Erillistä elinaikakerrointa ei ole käytössä.

Työskentely vanhuuseläkkeellä

Maksuihin perustuvan vanhuuseläkkeen saamiseen eivät vaikuta enää työntekijän tai yrittäjän mahdollisesta ansiotyöstä saamat tulot.

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeen saamisedellytyksenä on riittävien PRSI-maksuehtojen täyttyminen ja terveydentilan puutteille asetettujen ehtojen täyttyminen.

PRSI-maksuehdot täyttyvät, jos

- täysimääräisiä maksuja on vähintään 260 viikolta vakuutuksen piiriin tulemisesta alkaen ja
- hakemusta edeltävälle kalenterivuodelle on vähintään 48 maksua tai maksuhyvi-
tystä

Jos maksuhistoriassa on kaksi peräkkäistä maksutonta tai hyvityksetöntä vuotta, tällaisen kauden jälkeen on oltava 26 maksua tai maksuhyvitystä. Toisessa EU-jäsenmaassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa vuoden 1953 jälkeen maksetut sosiaalivakuutusmaksut otetaan aikavaatimuksessa huomioon ja eläke myönnetään pro-rata työkyvyttömyyseläkkeenä.

Terveydelliset syyt puoltavat työkyvyttömyyseläkkeen saamista, jos jokin ehdoista täyttyy:

- 12 kuukautta jatkuneen työkyvyttömyyden perusteella maksetun ”sairauspäiväraha-kauden” jälkeen todennäköisesti vähintään toiset 12 kuukautta jatkuva työkyvyttömyys
- pysyväksi todettu työkyvyttömyys
- yli 60-vuotias vakavasti sairas tai työhön kykenemätön

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä vuonna 2012 on

- alle 65-vuotiaalle 193,50 euroa viikossa
- 65 vuotta täyttäneelle 230,30 euroa viikossa

Tuleva aika

Eläke on tasaeläke ilman riippuvuutta vanhuuseläkeikään jäljellä olevasta ajasta.

Työskentely työkyvyttömyyseläkkeen aikana

Työkyvyttömyyseläkeläinen ei voi tehdä ansiotyötä ilman sosiaalisen suojelun osaston kirjallista poikkeuslupaa. Lupa voidaan antaa, jos osallistuu toiseen työhön valmentavalle kurssille tai työelämään palaamista edistävään kuntoutusluonteiseen työskentelyyn tai palkattomaan kevyeen työhön tai harjoitteluun. Poikkeuslupaa ei ole myönnetty yrittäjille enää 1.7.2009 alkaen.

Työkyvyttömyysavustus

Irlannissa vakiintuneesti asuva 16 – 65-vuotias työkyvytön voi saada tulo- ja varallisuusharkintaista työkyvyttömyysavustusta (*Disability Allowance*).

Perhe-eläke

Perhe-eläkettä (*Widow's or Widower's Pension, Contributory*) maksetaan leskeksi jääneelle tai eronneelle aviopuolisolle heidän iästään riippumatta. Jos leski avioituu uudelleen tai asuu avioliiton kaltaisessa suhteessa, oikeutta leskeneläkkeeseen ei ole. Jos joku saa omaa eläkettä (*State Pension Contributory*), on valittava joko oma eläke tai leskeneläke.

Lapsen etuus maksetaan leskeneläkkeen lisänä tai täysorvosta maksettavana holhoojan avustuksena (*Guardian's Payment*).

Eläkkeen saamiseksi edellytetään riittävää määrää kuolleen puolison tai lesken PRSI-maksuja, joita on oltava

- kuolinpäivään tai eläkeikään mennessä vähintään 156 maksua
- vuosittain keskimäärin vähintään 39 maksettuna tai hyvitettyä kolmelta tai viideltä kuolemaa tai eläkeikää edeltävältä vuodelta, edullisempi vaihtoehto valiten.

Täyden eläkkeen saamiseksi edellytetään keskimäärin vuotuista 48 maksukertaa. Pienimmän mahdollisen eläkkeen saa 24 maksulla. Jos maksukerrat ovat 24 ja 39 maksukerran välissä, eläke myönnetään maksukertoihin suhteutettuna.

Täysi maksuihin perustuva leskeneläke on vuonna 2012

- alle 66-vuotiaalle leskelle 193,50 euroa viikossa
- 66 vuotta täyttäneelle alle 80-vuotiaalle 230,30 euroa viikossa
- 80 vuotta täyttäneelle 240,30 euroa viikossa

Lapsesta leskeneläkkeen lisänä maksetaan 29,80 euroa viikossa. Täysorvon holhoojan avustus on 161,00 euroa viikossa. Nämä etuudet maksetaan 18 vuoden ikään saakka tai 22 vuoden ikään saakka, jos kyse on kokopäiväisesti opiskelevasta lapsesta.

Jos vakuutusmaksuvaatimus ei täyty, etuuksia leskelle ja lapselle ei makseta PRSI-järjestelmästä, vaan ne maksetaan maksuihin perustumattomana etuutena (*State Pension Non-Contributory*). Maksuihin perustumaton leskeneläke vuonna 2012 on iästä riippumatta 188,00 euroa viikossa.

Lisäeläketurva

Lisäeläketurva muodostuu työnantajakohtaisista ryhmälisäeläkejärjestelyistä ja yksilöllisistä säästötilijärjestelyistä. Kummatkin järjestelytavat saavat veroetuja lähes samoin säännöin. Lisäeläketurvan piiriin kuuluu noin puolet työntekijöistä. Lisäeläketurvan puutteiden vuoksi valmisteltavana on määräys lisäeläketurvan ulottamisesta koskemaan kaikkia työntekijöitä (*Auto-Enrolment*) vuodesta 2014 alkaen.

Ryhmälisäeläkejärjestelyt

Tavallisesti isot työnantajat ovat järjestäneet työntekijöilleen ryhmälisäeläketurvaa (*Occupational Pensions*). Pienekköiden työnantajien keskuudessa järjestelyt ovat harvassa. Vuoden 2010 lopussa aktiivisia jäseniä oli 810 000.

Ryhmälisäeläkejärjestelyt ovat säännöiltään kirjava. Tavallisesti ne tarjoavat vanhuuseläketurvaa ja perhe-eläketurvaa. Eläkelautakunta (*Pensions Board*) säännöstelee eläkejärjestelyiden rakennetta. Jatkuvina pysyvät sääntöjenmukaiset vakiotyyppiset eläkejärjestelyt ovat veroetujen piirissä.

Eläkkeet voivat määräytyä etuusperusteisesti tai maksuperusteisesti tai niiden erilaisina yhdistelminä. Tavallista on, että lisäeläkkeen osuus koko eläkkeestä riippuu lakisääteisen eläkkeen määrästä eläkkeen alkaessa.

Vähintään kaksi vuotta kestäneen työsuhteen päättyessä työntekijä voi jättää rahasto-osuuden rahastoon tai siirtää uuden jäsenyyden mukaiseen rahastoon, yksityiselle eläkesäästötilille (PRSA), hyväksytyyn vakuutukseen, julkisen alan jakojärjestelmään rahaston (NPRF) suostumuksella tai siirtää erityissäännösten perusteella ulkomaiseen eläkejärjestelyyn.

Eläkkeen perusteena oleva palkka vaihtelee eläkejärjestelyiden sääntöjen mukaan. Eläkkeen perusteena olevan palkka voi olla korkeintaan sen suuruinen, että sen perusteella laskettava eläke on enintään verohallinnon (*Revenue Commission*) vahvistaman eläkkeen suuruinen. Eläkkeen perusteena oleva palkkana on viidellä eri tavalla määritellyistä palkkavaihtoehdoista paras. Palkka voi esimerkiksi olla jokin viiden viimeisen vuoden palkoista tai kymmenestä viimeisestä vuodesta valitun kolmen peräkkäisen vuoden palkkojen keskiarvo.

Eläkeiässä maksettava eläke elinikäinen eläke voi olla 40 vuoden työsuhteen perusteella korkeintaan 2/3 palkasta. Eläkkeen enimmäiskarttuma vuodessa voi olla 1/60 eli noin 1,67 prosenttia. Myöhään työelämään tulleilla eläke karttuu nopeammin.

Osa eläkkeestä voidaan maksaa kertakorvauksena korkeintaan puolitoistakertaisena palkka vähintään 20 vuoden työsuhteen jälkeen. Lyhyemmän työsuhteen perusteella kertakorvaus pienenee työsuhteen kestoja vastaavasti.

Normaali vanhuuseläkeikä on 60-70 vuotta. Aikaisintaan eläkkeen voi järjestelystä riippuen saada 50-vuotiaana. Eläke lasketaan kokoniseläkkeenä työsuhteen alusta normaaliin eläkeikään saakka (tuleva aika), minkä jälkeen lasketaan maksettavan eläkkeen määrä, joka on tavallisesti sama suhteellinen osuus kokoniseläkkeestä kuin toteutunut työsuhteen kesto on eläkeikään saakka jatkuvaksi kuvitellusta työsuhteesta. Suhteutus koskee myös kertasuoritusta. Joissakin erityisissä ammateissa eläkeikä voi olla edellä sanottua alhaisempi.

Ennen normaalia eläkeikää 50 vuotta täyttänyt voi saada eläkkeen myös terveydellisistä syistä. Terveydellisistä syistä myönnettävä eläke maksetaan ilman vanhuuseläkkeeseen tehtävää suhteutusta, toisin sanoen tulevan ajan eläke on mukana maksettavassa eläkkeessä.

Lisäeläkkeeseen voi kuulua myös perhe-eläke leskelle ja lapsille sekä kuolemantapauksessa maksettava kertakorvaus.

Ryhmälisäeläkkeet on rekisteröitävä eläkelautakuntaan. Rahastojen on maksettava eläkelautakunnan vuosimaksu. Vuosimaksu on alle 500 jäsenen rahastolta 9,50 euroa jäseneltä ja sitä suuremmilta 4,75 euroa jäseneltä.

Yksilölliset eläkejärjestelyt

Yksilöllistä lisäeläkejärjestelyt ovat maksuperusteisia yksityiseen eläkesäästämiseen perustuvia säästötilijärjestelmiä (*Personal Retirement Savings Accounts, PRSA*). Tällainen voidaan toteuttaa myös työnantajan toimesta. Vuodesta 2003 lähtien työnantajalla on täytynyt olla vakiomuotoinen PRSA-järjestely niitä työntekijöitä varten, jotka eivät kuulu ryhmälisäeläkkeen piiriin, jotta tällaiset työntekijät voisivat halutessaan

alkaa PRSA-säästäjiksi. Mahdollisuus PRSA-järjestelyyn on oltava myös, jos ryhmälisäeläkejärjestely ei täytä tiettyjä ehtoja. Työntekijä voi olla samanaikaisesti kummasakin järjestelmässä jäsenenä.

Ryhmälisäeläkejärjestelyn rahasto on mahdollista siirtää PRSA-tilille. PRSA-säästäjä voi halutessaan ilmoittaa, mihin listan mukaisiin sijoitusrahastoihin säästö ohjataan. Järjestelmä on pyritty tekemään muutenkin joustavaksi. Maksujen määrää voi vaihdella henkilökohtaisen tilanteen mukaisesti ilman lisäkustannuksia. Hoitokulut voivat olla korkeintaan viisi prosenttia maksusta ja yksi prosentti säästö pääomasta.

PRSA:n hoitajia on noin 10 ja erilaisia hyväksytyjä vakiotuotteita (*Standard PRSA*) noin 80. Säästösopimuksen tehneet saavat sijoitusraportin kuuden kuukauden välein. PRSA-sopimus voi olla myös vakiotuotteesta poikkeava.

PRSA-etuuksien maksatus alkaa 60-75 vuoden iässä. Jos muu eläke alkaa aikaisintaan 50-vuotiaana, säästöjen nosto voi myös alkaa silloin. Nostot voi aloittaa aina myös työkyvyttömyyden tai sairauden kohdatessa. Kertasuorituksena voi nostaa 25 prosenttia säästöstä enimmäismäärään saakka verottomasti. Lopun säästöstä voi saada eläkkeenä tai siirtää ne sijoitusrahastoihin (*Approved retirement fund, ARF*) vähissä erissä käytettäväksi.

Henkilö, joka ei ansaitse eläkettä työntekijänä, voi sopia verotuetusta yksilöllisestä eläkejärjestelystä (*Retirement annuity Contract, RAC*). Sama mahdollisuus on yrittäjillä. Joissakin tilanteissa myös työnantaja voi sopia verotuetun yksilöllisen eläkejärjestelyn toteuttamisesta.

Lisäeläkkeiden rahoitus

Lisäeläkejärjestelyt ovat käytännössä rahastoivia, mutta jakojärjestelmiäkin on.

Eläkerahastoista merkittävin on julkisen alan palveluksessa olevien lisäeläkejärjestelyjen puskurirahasto. Julkisen alan lisäeläkkeet kustannetaan kokonaan vuoteen 2025 saakka valtion budjetista, mutta vuodesta 2025 alkaen osa menoista kustannetaan puskurirahastosta (NPRF).

Ryhmälisäeläkejärjestelyiden maksajana voi olla työntekijä ja työnantaja yhdessä tai työnantaja yksinään.

Vähimmäisvuosimaksu on 300 euroa. Enimmäismaksurajaa ei ole, mutta verovähennyksen saa vain rajamääriin saakka (*Katso "Verotus"*).

Tavanomaisen lisäeläkemaksun lisäksi on mahdollista maksaa vapaaehtoista maksua (*Additional Voluntary Contributions, AVCs*). Vapaaehtoiset maksut saavat veroedun tiettyyn rajamäärään saakka ja korvauksiin liittyy erilaisia veroetuja joko suoraan tai ohjaamalla varat käyttöön muiden järjestelyiden kautta. AVCs-järjestelyt ovat työmarkkinajärjestökohtaisia. Jos työpaikan lisäeläkejärjestelyyn ei ole mahdollista maksaa vapaaehtoista maksua, työnantajalla on tarjottava mahdollisuus PRSA-järjestelyyn AVCs-maksujen maksamista varten.

Uusi lisäeläkesuunnitelma

Koska eläkesäästäminen ei ole käytetyin toimintatavoin toteutunut tavoitteiden mukaisesti, on vuodesta 2014 alkaen suunniteltu tulevaksi voimaan uusi työnantajakohtaisten vapaaehtoisten ryhmälisäeläkkeiden (*Occupational pensions*) piiriä laajentava pakollinen (*Auto-Enrolment*) lisäeläkejärjestelmä, jonka piiriin tulevat kaikki 22 vuotta täyttäneet, joilla ei ole työnantajan järjestämää vähintään uuden järjestelyn maksutason suuruista järjestelyä tai etuusperusteista järjestelyä.

Valtio maksaa järjestelystä työnantajan maksaman osuuden verran ja työntekijä saa verohelpotuksen. Maksut tilitetään PRSI-maksujen yhteydessä. Maksupalkalla on alaja yläraja.

Uuden järjestelyn voimaan astuminen saattaa lykkääntyä valmistelutyön laajuuden ja maan taloudellisen tilanteen takia. Uudella järjestelyllä pyritään parantamaan erityisesti pieni- ja keskipalkkaisten tulevaa eläketasoa. Järjestelyyn kuuluisi vapaavuosia.

Indeksi

Eläkkeitä tarkistetaan erillisellä päätöksellä tavallisesti kerran vuodessa. Tarkistus noudattelee hintatason muutosta. Vuoden 2011 eläkkeiden määriä ei ole tarkistettu pidättyväisen budjettipolitiikan takia vuodelle 2012.

Ryhmälisäeläkkeiden tarkistus voidaan toteuttaa joko erillisellä päätöksellä korkeintaan 3 prosenttia hintatason muutoksesta riippumatta tai kuluttajahintaindeksin mukaan.

PRSA- säästöille voi saada inflaatio suoja ostamalla - esimerkiksi sopimalla 5 prosentin indeksitarkistuksesta.

Verotus

Eläkkeet ovat verotettavaa tuloa. Sosiaaliavustusluonteiset etuudet voivat olla verotettavaa tuloa tai verosta vapautettua tuloa.

Lisäeläkkeiden maksut ovat vähennyskelpoisia ja eläkkeet ovat verotettavaa tuloa. Pääomalle saatu nostamaton tuotto ovat verotonta. Esimerkiksi ARF-rahastojärjestelmään siirrettyjen varojen nostamattomista tuotoista ei makseta veroa, mutta nostot ARF-järjestelmästä ovat tuloverolain alaista tuloa.

Kertakorvaukset ovat henkilökohtaisessa tuloverotuksessa progression mukaisesti verotettavaa tuloa siltä osin, kuin ne ylittävät ¼:lla eläkevastuun kiinteän rajamäärän (*Standard Fund Threshold, SFT*).¹

Veroetujen edellytyksenä on järjestelyn hyväksyttäminen² (*Revenue Approval*) veroviranomaisella (*Large Cases Division of the Revenue Commissioners*) ja järjestelmän toimeenpano verottajan ohjeen mukaisesti (*Revenue Pensions Manual*).

¹ Lisäeläkkeen (RAC tai PRSA) eläkevastuun kiinteä rajamäärä on elinaikaisesti maksettavan eläkkeen kumuloitu eläkevastuu, jonka enimmäismäärä on vahvistettu verosäädöksellä. Eläkevastuun kiinteä rajamäärä on 5 miljoonaa euroa (2006).

Vero kiinteän rajamäärän ylittävästä eläkevastuusta on 41 prosenttia (= tuloveroasteikko).

Maksun vähennyskelpoiselle työnantajan ja työntekijän maksujen yhteismäärälle on asetettu työntekijän iästä riippuvat ylärajat:

Ikä	Maksu % palkkatulosta
Alle 30	15
30 – 39	20
40 – 49	25
50 – 54	30
55 – 59	35
60 ja yli	40

Vähennyksessä käytettävä vuosipalkan enimmäismäärä on 115 000 euroa (2011). Jos työntekijä on samanaikaisesti usean lisäeläkkeen piirissä, maksujen yhteismäärä otetaan huomioon verovähennyksessä.

Rahaston työnantajalle mahdollisesti maksama ylijäämä on veronalaista.

Yleistietoa Irlannista

Asia	Määrä	Vuosi
Väestö	4,58 milj.	2011
65 vuotta täyttäneet	468 000	2006
75 vuotta täyttäneet (edellisistä)	205 000	2006
Alle 15-vuotiaita	484 000	2006
Syntyvyys	2,07	2008
Eläkkeensaajia kaikkiaan	333 000	2010
Vakuutettuja palkansaajia	1,8 milj.	2010
Vakuutettuja yrittäjiä	338 000	2008
Eläkkeet BKT:sta (State Pensions)	4,3 %	2010
Bruttokansantuote (BKT)	156 Mrd. e	2010
Ostovoimatarkistettu BKT/asukas	31 100 e	2010

Lisätietoja

Department of Social Protection <http://www.welfare.ie/EN/Pages/default.aspx>

Pensions Board <http://www.pensionsboard.ie/en/>

Pensions Ombudsman of Ireland

<http://www.pensionsombudsman.ie/cms/index.php?q=home2>

Citizens Information Board <http://www.citizensinformationboard.ie/>

Citizens Information <http://www.citizensinformation.ie/en/>

Office of the Revenue Commissioners <http://www.revenue.ie/en/index.html>

Euroopan komissio/Työllisyys, sosiaaliasiat ja osallisuus/Kansallinen sosiaaliturva –

Moving within Europe <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=en>

² Jos eläkejärjestely on veroviranomaisen vakiomääritelmän mukainen, erillistä hyväksymistä ei tarvita.